

Avbrott i politiska mediasamtal

*En studie av statsministerkandidaterna
Persson och Reinfeldt i den svenska valrörelsen 2006*

MATS EKSTRÖM & JUDIT BÉRCZES

I forskning om samtal har avbrott ägnats stor uppmärksamhet. Detta kan förklaras av att avbrott, i form av överlappande prat, utgör en avvikelse från den norm som säger att vi i huvudsak bör prata en i taget. Samtal bygger på timing där deltagarna lyssnar på varandra för att veta när den som pratar är på väg att avsluta och erbjuda en möjlighet för nästa att ta över. Avbrott gör våld på talarens rätt att avsluta sin tur, eller mer precist talarens rätt att själv nå fram till en möjlig turbytesplats (Zimmerman och West 1975, Sacks 1992, Schegloff 2000). Frågor om hur avbrott påverkar samtal, hur störningar i form av samtidigt prat repareras och hur illegitima former för samtidigt prat bemöts har mot bakgrund av detta varit en viktig del av grundforskningen inom Conversation analysis (CA). Med tanke på att avbrott förknippats med "violation of speaking rights" (Bilmes 1997: 507), har sådana handlingar också studerats som en indikator på makt och dominansförhållanden. Genom att studera avbrott har forskare t ex kunnat påvisa könsrelaterade dominansförhållanden i samtal (Zimmerman och West 1975, Tannen 1994).

Avbrott kan också spela en central roll i politiska mediasamtal (Esaiasson och Håkansson 2002, Weiner 2006). Ur programproducenternas perspektiv bidrar de till de konfrontationer och meningsmotsättningar som antas öka det offentliga samtalets (underhållnings)värde. Forskning har visat att programledaren har en avgörande roll för att samtalen skall få en konfrontationsorienterad karaktär med avbrott som ett återkommande inslag (Emmertsen 2006).

För politikernas framgång har avbrott betydelse eftersom de delvis reglerar hur mycket utrymme de får i samtal, men också därför att avbrott kan vara ett effektivt sätt att påverka samtalets agenda. Journalister kan använda avbrott för att hindra politiker

att använda sina svarsturer till att prata om annat än vad som avsågs med en fråga. Politiker kan avbryta en journalist för att direkt bemöta ett påstående som görs (Bull och Mayer 1988). Ett direkt bemötande kan vara mer effektivt inte minst eftersom det begränsar den andre partens möjligheter att bestämma samtalets agenda. Men dilemmat med avbrott är att sådana handlingar kan uppfattas som fientliga och oartiga. En politiker som ställs inför frågor med fientliga inledningar, vilket är vanligt i politiska intervjuer (Clayman och Heritage 2002, Clayman m fl 2006), kan välja mellan två strategier: (1) Att avbryta i syfte att påverka agendan, men med risken att bli uppfattad som oartig. (2) Att låta intervjuaren ostört sätta agendan, undvika avbrott och själv framstå som mer sympatisk.

I denna artikel presenteras en empirisk studie av debatter och intervjuer i radio och TV under den svenska valrörelsen 2006, med de två statsministerkandidaterna Göran Persson och Fredrik Reinfeldt. Syftet är att undersöka vilken betydelse avbrott har i dessa mediasamtal, samt hur konfrontationsorienterade de olika aktörerna är. Vi ställer fyra övergripande frågor:

1. Hur agerade journalisterna gentemot de två statsministerkandidaterna? I vilka situationer användes avbrott? Avbröts den ena politikern mer än den andra?
2. Hur hanterade politikerna journalisternas avbrott? I vilken utsträckning tog de t ex upp konkurrens för att behålla turen?
3. I vilken utsträckning och i vilka situationer avbröt politikerna dels journalisterna, dels varandra? Finns några tydliga skillnader mellan Perssons och Reinfeldts samtalsstilar?

Tidigare forskning

Forskningen om avbrott i politiska intervjuer är inte omfattande. Beattie (1982) presenterar en jämförande studie av två intervjuer, den ena med Margaret Thatcher och den andra med Jim Callaghan. Beattie konstaterar att Thatcher avbröts betydligt oftare än Callaghan och förklarar detta med att hon i intervjun ofta ger intryck av att hon är på väg att avsluta sin tur när så inte är fallet. Denna studie har kritiserats av Bull och Mayer (1988) som menar att studien bygger på ett allt för begränsat material och dessutom tveksamma definitioner av vad som egentligen är avbrott. Deras egen studie omfattar åtta intervjuer (två politiker som intervjuas av fyra olika journalister). Studien visar att intervjuarna avbröt politikerna främst då politikerna i sina svar avvek från agendan. Politikerna avbröt i sin tur oftast för att invända mot något i frågeturen. Bull och Mayer (1988) drar också slutsatsen att likheterna mellan intervjuerna med de olika politikerna var mer betydande än skillnaderna. Beattie (1989) har i sin tur bemött Bull och Mayer, och kritiserat dem för att inte presentera någon tydlig definition av avbrott överhuvudtaget. Denna debatt illustrerar tydligt att, som Beattie (1989: 334) själv uttrycker det ”interruptions are extremely difficult to define let alone classify”. Vi återkommer till detta under en särskild rubrik.

I en skandinavisk kontext har avbrott studerats av Moring (1989), Esaiasson och Moring (1993, 1994), Esaiasson och Håkansson (2002) och Bjerling (2007). Dessa studier är unika och av stort värde. Esaiassons och Morings (1993, 1994) jämförande studie av intervjuer under valrörelser i Finland och Sverige 1988 och 1991 visar t ex att de finska journalisterna var mer benägna att avbryta politikerna jämfört de svenska. Esaiasson och Håkanssons (2002) samt Bjerlings (2007) studier visar på förändringar vad gäller förekomsten av avbrott i partiledarintervjuer från 1956 och fram till 2006. Frekvensen i intervjuarens avbrott har ökat kraftigt över tid. Under perioden 1956 till 1976 var det ungefär lika vanligt att intervjuaren och den intervjuade avbröt varandra. Från mitten av 1970-talet och fram till idag har dock skillnaderna mellan aktörerna successivt blivit allt större. Journalisterna avbryter alltmer och politikerna allt mindre. En svaghet i dessa studier är deras i förhållande till samtalsforskningen något oprecisa definitioner av avbrott. Avbrott och avbrottsförsök definieras som ”ordöverlämningar där det förekommer samtidigt tal där den inbrytande partnern avser att ta över ordet” (Esaiasson och Håkansson 2002: 121). Det är oklart vad ordöverlämningar syftar på och författarna klargör inte hur de avgör när någon har *avsikt* att ta över

ordet. Sist men inte minst diskuteras inte hur man hanterar de många situationer av överlappande prat som knappast är att betrakta som avbrott (se nedan). Mycket talar dock för att dessa studier ändå ger en tillförlitlig bild vad gäller trenderna över tid.

Metod och material

Studien omfattar samtal med de två statsministerkandidaterna Persson och Reinfeldt i följande fem programformat (samtliga i public service från valrörelsen 2006): (1) Intervjuer i radions P1 (Ekot) med Tomas Ramberg och Monica Sarinen; (2) Intervjuer i P3 med Annika Lantz; (3) Intervjuer i SVT:s Gomorron med K-G Bergström; (4) De avslutande partiledarutfrågningarna i SVT med Mats Knutson och Marianne Rundström; (5) Den så kallade Duellen mellan Persson och Reinfeldt, ledd av journalisten Anna Hedenmo. Materialet omfattar således åtta intervjuer och en debatt.

Studien följer grundläggande principer inom ”Conversation analysis” (CA) (se t ex Hutchby och Wooffitt 1998). Den baseras på detaljerade analyser av transkriberade samtal. Analyserna fokuserar på den sekventiella organiseringen av yttranden och samtalsturer. Yttranden tolkas med avseende på vad de gör i den specifika situationen, hur de relaterar till föregående yttranden och hur de besvaras av de yttranden som följer. Materialet har transkriberats i enlighet med det system som används inom CA (se t ex Clayman och Heritage 2002). Transkriptionernas detaljnivå med tillhörande symboler har anpassats till vad som varit relevant för den aktuella studien.

Vad gäller de åtta intervjuerna har sammanlagt cirka 1700 fråge- och svarsturer kodats och analyserats. Ytterligare cirka 200 turer i ”Duellen” har analyserats. Kodningarna har genomförts av två personer utifrån ett kodschema som skiljer ut olika typer av avbrott och responser på avbrott (jfr nästa avsnitt). För att maximera reliabiliteten i tolkningarna har samtliga svårtolkade situationer tillfälligt lagts åt sidan och gått igenom vid särskilda möten i forskargruppen. Dessutom har ett urval av intervjuer kodats parallellt av två personer. Överensstämmelsen mellan kodarna har visat sig vara god, men dessa kodningar har också lett till att kodinstruktionerna för vissa variabler kompletterats, vilket i sin tur lett till att hela materialet gått igenom ytterligare en gång avseende dessa variabler.

Vad är ett avbrott?

I en av sina föreläsningar från 1966 gör Harvey Sacks (1992:323) följande korta beskrivning av in-

nebörden i ett avbrott: "In two-party conversation, if A is talking along and B starts to talk in the course of it somewhere, then we might say that B is interrupting A". Alltsedan Sacks arbeten har analyser av avbrott till stor del tagit sin utgångspunkt i den för samtalsanalysen grundläggande iakttagelsen att samtal är organiserade som turtagningar, där det normala är att prata en i taget.

Att urskilja vad som utmärker ett avbrott, som en särskild typ av handling i samtal, är nu inte så enkelt som Sacks definition ovan antyder (vilket han och hans kollegor också visat). Det första vi kan konstatera är att det finns situationer av överlappande prat som inte rimligen kan betraktas som avbrott. Det gäller alla de situationer av stödande prat som inte alls gör anspråk på att störa, avbryta eller konkurrera med den som pratar, utan snarare motivera personen att fortsätta (Hutchby 1996). Det gäller också de situationer där en person går in i det som förutsägs vara avslutningen av en tur, så att ett kort överlappande prat uppstår. Sådana överlapp kan vara uttryck för ett engagerat samtal.

Forskare har mot bakgrund av detta argumenterat för att överlappande prat i slutet av en turkonstruktion inte är att betrakta som avbrott (Zimmerman och West 1975). Sacks kollega Emanuel Schegloff (1987: 214) hänvisar till följande definition av "interruption": "talk by another when a prior speaker is still talking and is not 'in the vicinity' of possible turn completion". Det är, framhåller Zimmerman och West (1975), närheten till en legitim punkt för turbyte som skiljer ut avbrott från andra former av överlappande prat. Itakura (2001) definierar på motsvarande sätt avbrott som samtidigt prat där en talare börjar prata mitt i "a current speaker's turn constructional component". Lakoff (1990: 47) menar att avbrott är när någon börjar prata innan den som har turen gett någon indikation på att han/hon är på väg att avsluta sin tur.

Men var drar vi då i empiriska studier gränsen mellan å ena sidan ett överlapp när föregående talare är på väg att avsluta och å andra sidan ett avbrott? I syfte att kunna mäta förekomsten av avbrott i samtal

har avbrott operationaliserats (syntaktiskt) till de situationer av samtidigt prat som börjar mer än två stavelser från slutet av en möjlig turbytesplats (Zimmerman och West 1975, Okamoto m fl 2002). Detta har kritiserats av forskare som framhållit att det inte finns några definitiva syntaktiska kriterier för vad som är ett avbrott och inte. Det är endast genom att studera aktörers agerande i konkreta situationer som vi kan skilja ut avbrott (Murray 1985).

Vi har i denna studie använt den ovan refererade syntaktiska principen som vägledande men samtidigt korrigerat våra bestämningar av vad som är ett avbrott och inte utifrån analyser av vad som sker i situationen. Utifrån dessa analyser har vi också identifierat situationer som vi definierar som avbrott även om inget överlappande prat sker. Här följer ett exempel på detta (exempel 1). Journalisten går här in utan överlapp (rad 4) vilket leder till att politikern avslutar mitt i en mening (rad 3).

Vad som är att betrakta som ett avbrott och inte är delvis avhängigt konsekvenserna av en handling. Här krävs två förtydliganden. Begreppet "interruption" omfattar *för det första* två betydelser, "break in" och "cut off", vilka riskerar att döljas i den svenska översättningen till avbrott. Avbrott så som vi och många andra använder begreppet kan ha olika konsekvenser och inte bara att den som hade turen tvingas avsluta den (låter sig avbrytas). I vår studie kodas avbrott således även för störande ingrepp där den som hade turen behåller den. En indikation på ett störande ingrepp är att den som har turen upprepar ord i syfte att behålla turen.

I enlighet med CA (och principen om "next turn proof procedure") studerar vi *för det andra* konsekvenser av handlingar genom att undersöka vad som händer i situationen och hur aktörerna i situationen agerar. De turer som följer är ett underlag för att avgöra vad en handling betyder i situationen. Vi har däremot ingen intervjubaserad kunskap om i vilken mån personen "avsåg" att avbryta den andra, eller hur långt personen "avsåg" att utveckla sitt resonemang i en tur. Vi förtydligar detta genom att utgå från ytterligare ett exempel (exempel 2).

Exempel 1. Utfrågningen med Fredrik Reinfeldt i SVT

P = Politiker J = Journalist

1. P: .hh (.) ja dels så måste han ju hh tro på att jag driver en politik som
2. P: leder till att jobben blir fler och att vi kan hävda oss i konkurrensen
3. P: sedan ska vi veta att- =
4. J1: = men blir de inte det så ska han leva på 65 procent

Exempel 2. Utfrågningen med Göran Persson i SVT

1. P: >>ekonomin i hushållet det handlar om det handlar också om
2. P: satsningar på dagis på skolan barnhälsovården mödrahälsovården
3. P: allt det där hänger ihop och gör att vi är ett land där barnen ju har
4. P: det gott [jämfört med andra länder]
5. J2: [men kan du säga att du] är stolt när 200 000 barn i
6. J2: Sverige 2006 lever under fattiga förhållanden

Journalisten går här in och skapar ett överlappande prat (rad 5) och politikern avslutar en mening (eller det som inom CA kallas en "turn construction unit" TCU) (rad 4). Vi kan inte veta om politikern här överhuvudtaget blev störd, om han avrundade det han hade för avsikt att säga eller om han egentligen hade för avsikt att utveckla turen ytterligare. Vi har definierat denna typ av situationer som avbrott om överlappningen sker minst tre stavelser ifrån en möjlig turbytesplats. Om den som har turen när den andre börjar prata blir påtagligt störd, t ex stoppar direkt trots oavslutad TCU, kodar vi det som avbrott oavsett längden på överlappningen.

Ytterligare en situation kan förenklat beskrivas på följande sätt: A har turen. B går in när A gör en kort paus i en möjlig turbytesplats, men A visar sig vilja fortsätta, det blir överlappande prat. Dessa situationer definieras i denna studie som avbrott om inte B (som inte hade turen) släpper turen ifrån sig direkt när han/hon inser att det uppstår konkurrens. Avslutningsvis definieras kortare försök att komma in i samtalet som en form av störande ingrepp (misslyckade avbrottsförsök) om de varken är uppenbart stödjande eller går in på en möjlig turbytesplats.

Journalisterna avbryter politikernas svar

Att de intervjuande journalisterna avbryter politikerna i deras svarsturer är vanligt förekommande i partiledarutfrågningar. Esaiasson och Håkansson (2002) har i historiska studier visat att journalisterna avbryter alltmer och politikerna allt mindre. Denna asymmetri går igen i samtliga intervjuprogram vi studerat under valrörelsen 2006. Sammantaget för de studerade programmen avbryter journalisterna de två politikerna ungefär lika ofta, men det finns som framgår av tabell 1 vissa skillnader mellan programmen.

Bilmes (1997: 523) argumenterar för att avbrott är illegitima, eftersom de bryter mot den normala turtagningen och aktörernas rätt att avsluta sin tur. Detta visar sig menar Bilmes i både hur avbrott utförs och hur den avbrutne reagerar. En ursäkt är ett sätt att visa

sig medveten om att det man gör är ett normbrott. I de studerade partiledarintervjuerna förekommer det dock endast i enstaka fall att journalisterna ursäktar sina avbrott. Tvärtom utförs och bemöts avbrott oftast som om de vore helt legitima. Intervjuarens avbrott i de fyra studerade partiledarintervjuerna är enligt vår tolkning relaterade till åtminstone fyra legitima roller (med tillhörande förväntningar) i programmen: (1) Att vara en *kritisk utfrågare*, (2) Att *styra agendan* och se till så att inte den intervjuade får för stor makt över agendan, (3) Rollen som *ordförande* med ansvar för fördelningen av tid och turer i programmet, (4) Att skapa *liv, energi och dynamik* i programmet. Dessa roller kan som framgår av exemplet nedan vara nära relaterade till varandra.

Tabell 1. Avbrott av intervjuaren i partiledarintervjuer i valrörelsen 2006 (procent av alla frågeturer i respektive program)

Programformat	Persson	Reinfeldt
Utfrågningen SVT	50 (29.9)	37 (25.5)
Gomorrön SVT	6 (18.8)	7 (19.4)
P1	10 (11.9)	17 (19.8)
P3 Lantz	24 (19.8)	53 (29.9)
Totalt	90 (22.3)	114 (25.7)

Kritisk utfrågare

I politiska intervjuer används en uppsättning frågetekniker för att pressa och ställa politiker till svars (Clayman och Heritage 2002). Avbrott är en annan teknik som används i detta syfte. Dessa tekniker används också i kombination med varandra för att sätta press på en intervjuperson. En fientlig fråga blir mer kraftfull och effektiv när den utförs i form av ett avbrott. I exempel 3 ställer journalisten en fråga som samtidigt påstår att den politik Reinfeldt företräder innebär lägre löner. I sitt svar ifrågasätter politikern detta påstående. Journalisten avbryter på rad 9 med ett ifrågasättande av politikerns svar och vidhåller att effekten av deras politik blir sänkta löner.

Exempel 3. Intervju med Reinfeldt i P1

1. J: sen vill ni ju sänka ersättningen som man får från a-kassan också ifall man
2. J: blir arbetslös .eh å din chefekonom Anders Borg har sagt att så småningom
3. J: värkar sänkta ersättningsnivåer igenom systemet å de blir nya jobb eftersom
4. J: lönebildningen påverkas vilket leder till lägre löner .de ä ju väldigt
5. J: många olika faktorer här som kommer å leda till *lägre löner* hur låga
6. J: kommer dom å bli tror du
7. P: .hh fast återigen vi vi sänker inte löner i Sverige å då får man möjligen
8. P: diskutera [me Anders hur han har-]
9. J: [effekten blir ju ändå]sänkta löner
10. P: nåä alltså vi sänker inte löner i Sverige utan de handlar om hur (fortsätter)

Styra agendan

I en studie av intervjuer med brittiska politiker konstaterar Bull och Mayer (1988) att avbrott ofta sker i situationer där politikern använder turen till att göra något annat än att svara på den fråga som ställts. Avbrottet kan så till vida betraktas som uttryck för en kamp om agendan. I frågans makt ligger rätten att sätta agendan för samtalet. I situationer då den svarande avviker från agendan kan intervjuaren avbryta för att återta eller upprätthålla makten över agendan.

I exempel 4 försöker journalisten pressa politikern med en fiendlig fråga som antyder en motsägelse i den politik som den intervjuade är företrädare för (rad 1-3). Journalisten uppfattar det sedan som att politikern i inledningen till sitt svar försöker lösa den besvärliga frågan genom att avvika från ämnet (börja prata om kärnkraft istället för trafikens koldioxidutsläpp) (rad 6). Intervjuaren avbryter med en tillrättavisning (rad 7) som politikern inte bara uppfattar, utan också direkt anpassar sig till genom att vrida över sitt svar på trafiken och acceptera den agenda som journalisten definierar (rad 6). Avbrottet

leder inte till att personen som har turen släpper den ifrån sig helt, men däremot påverkas han i sin tur av det korta ingrepp som journalisten gör.

Fördela tid och turer

Avbrott används också av journalisten för att man skall kunna genomföra programmet i enlighet med programformatet och det specifika manuskriptet. Journalisten har ansvar för programmets genomförande, att de på förhand planerade ämnena och frågorna får plats inom ramen för den begränsade programtiden, att politikerna hanteras på ungefär samma sätt (inom public service), att det blir tempo och växlingar i programmet och att samtalet avslutas när programtiden är slut.

Skapa "liveness"

Begreppet "liveness" har använts för att förstå de relationer som kan skapas mellan publiken och aktörerna i ett program, och för att analysera de tekniker som utvecklats för att dra in publiken i programmet

Exempel 4. Intervju med Reinfeldt i Gomorron SVT

1. J: [om] ni nu säger er vilja minska koldioxid- -utsläppen
2. J: från trafiken varför vill ni då sänka bensinskatten vilket ju rimligen
3. J: leder till att folk kör ännu mer [bil]
4. P: [jag] tror jag tror dock att jag vi är
5. P: väl allra mest trovärdiga när det gäller koldioxiden eftersom vi inte
6. P: forcerar avveckla kärnkraft[ten (.) sedan] trafik[en (.)]>>
7. J: [men nu talar vi om] [ja just det]
8. P: >> fast det fö- för den globala miljöpåverkan så spelar det inte så
9. P: stor roll hur utsläppen ser ut i så fall .öh och vi är (fortsätter)

(Corner 1995, Tolson 2006: 11). Begreppet kan syfta på de tekniker som används för att få publiken att uppleva att de deltar i en kommunikation *här och nu*, strävan att överbrygga en distans i tid och rum (t ex genom direkt tilltal). "Liveness" kan också syfta på strävan att framställa programmet som *spontant och oförutsägbart*, snarare än planerat och manusstyrt (t ex genom att programledaren undviker att läsa ur manus). Men "liveness" kan också syfta på att ett samtal skall framstå som *livligt, engagerat och medryckande*.

"Liveness" i dessa olika aspekter skapas inte bara genom enskilda individers (t ex en programledares) agerande framför kameran, utan i stor utsträckning genom interaktionen i programmen, genom samtalsens sekventiella organisering. Avbrott kan bidra till att göra samtal mer spontana, livliga och engagerade. Avbrott uttrycker spontanitet. De är nära relaterade till den situation där de uppstår, de förutsätter timing och kan bara utföras i relation till vad någon annan gör i situationen. Sacks (1992: 643) framhåller att ett kriterium på "liveness" kan vara att flera personer pratar samtidigt, med många överlappande yttranden. Det samtidiga pratet indikerar att de som deltar är känslomässigt engagerade. I iscensatta mediesamtal kan avbrott bidra till att samtalen framstår som vardagslika.

Det programformat för partiledarintervjuer som innehåller mest överlappande prat (av dem vi studerat) är Lantz i radions P3. Programledaren Annika Lantz är känd för sina pratprogram på radio och TV. Samtalen med de olika partiledarna inför valet 2006 var uppbyggda som en blandning av talk show och partiledarintervju. I exempel 5 samtalar Lantz och Göran Persson om konstitutionsutskottets granskning av Lars Danielsson och hans agerande i

samband med Tsunamikatastrofen. Samtalet avviker tydligt från vad som beskrivits som kännetecknande för nyhetsintervjuer (Clayman och Heritage 2002). Politikern är inte hänvisad till att bara svara på frågor utan kan också själv ställa frågor (rad 16). Intervjuaren uttrycker sig i jag-form (rad 14, 17, 20), tar upp egna erfarenheter (17, 19), använder förnamn vid omnämnande (rad 4, 15) och som tilltal (rad 17), detta tvärt emot vad som brukar beskrivas som utmärkande för nyhetsintervjuarens formellt neutrala position (rad 17-21). Samtalet är vardagslikt och personligt färgat. Även politikern använder förnamn (rad 26 och 32) och vardagliga uttryck (rad 30) och han tillfrågas och svarar flera gånger på frågor om sina personliga känslor istället för den politik han företräder (rad 24-26, 35). Överlappande prat, såväl stödjande som konkurrerande, förekommer frekvent. De olika formerna för överlappande prat skapar ett engagerat och livfullt samtal.

Politikernas agerande när de blir avbrutna

Denna studie visar att de intervjuade politikerna relativt ofta blir avbrutna i sina svarsturer (i cirka var fjärde svarstur). Ett syfte med studien är att undersöka eventuella skillnader mellan politikerna med avseende på hur konfrontationsorienterade de är. Ett svar på denna fråga kan vi få genom att undersöka hur politikerna agerar då de blir avbrutna. I syfte att identifiera eventuella skillnader i politikernas benägenhet att ta upp kamp om turen när de blir avbrutna har vi utvecklat en variabel med fem olika värden. Vi skiljer mellan de situationer där en avbruten politiker (1) stoppar direkt mitt i en TCU (och överlåter turen åt den som avbryter), (2) avrundar utan att konkurrera om att få

Exempel 5. Intervju med Persson i P3

1. J1: men hur har Lars Danielssons agerande under det
2. J1: senaste året påverkat den här den här moraliska kulturen då
3. P: .hh ja det är också där så att öhm hh det är naturligtvis en en .sak
4. P: som Lars själv ska klara ut vad han har gjort och inte har gjort .öh
5. P: han har granskats av KU han har granskats av JO .ö:h nu är JO-s
6. P: granskning klar och JO slår fast att han har inte gjort något
7. P: bro[tt]sligt
8. J1: [men hur] tror du det har påverkat ma- an[dra] socialdemo[krater] då
9. P: [nja] [i- inte]
10. P: inte har det varit någon rolig period det har det verkligt inte varit
11. P: och det allra minst för mig det är en av mina närmaste medar[bet]are >>
12. J1: [jaa]

13. P: >> som jag sätter mycket stort värde på
14. J1: själv såg vi att jag blev ju ganska generad men hur kände du dig
15. J1: under de här utfrågningarna med Lars
16. P: (..) varför blev du generad =
17. J1: = ja men det blev ja men jag vet inte Gö[ran] det är någonting >>
18. P: [näå]
19. J1: >> med män (.) eller förlåt (SKRATTAR) *det är någonting med
20. J1: människor menar jag* [(.) så att det] blir att det blir såhär >>
21. P: [ja jag hoppas]
22. J1: >> någon som inte kan säga riktigt (.) .hur det [är] bara du vet >>
23. P: [ja]
24. J1: >> den där känslan hur kän- du du igår satt du i tv och vad gör en
25. J1: känslomänniska såhär va- (.) vad kände du då
26. P: jag tyckte synd om Lars
27. J1: (.) inget såhär att du ville kasta om kudden och bara [(.) säg >>
28. P: [n e : j >>
29. J1: >> som det är]
30. P: >> n e : j] .jag vet vad den killen >så att säga< presterar och har
31. P: presterat jag har sett honom i tio års tid först hos Ingvar Carlsson
32. P: .dess (ohb) hos Ingvar .jag vet vad han kan ja- ja- för mig är det
33. P: här en gåta .jag har valt att lita på honom därför att det är en av
34. P: mina medarbetare .och jag har in[gen som helst]
35. J1: [är du inte arg]

ha kvar turen (dvs fullföljer en TCU men ofta i lägre volym), (3) får behålla turen utan konkurrens (oftast är det så att intervjuaren märker att det var ett illa valt tillfälle att gå in och väljer att stoppa avbrottsförsöket direkt), (4) konkurrerar men släpper ifrån sig turen, (5) konkurrerar och behåller turen.

Tabell 2. *Politikerns agerande när journalisten avbryter (de fyra intervjuprogrammen sammanslagna) (procent)*

Agerande vid avbrott	Persson	Reinfeldt
Stoppar direkt	35 (38.9)	69 (60.5)
Avrundar utan att konkurrera	25 (27.8)	27 (23.7)
Får behålla turen utan konkurrens	14 (15.6)	10 (8.8)
Släpper turen efter konkurrens	5 (5.6)	6 (5.3)
Behåller turen efter konkurrens	11 (12.2)	2 (1.8)
Totalt	90 (100)	114 (100)

Analysen indikerar att statsminister Persson har en avsevärt mer konkurrensorienterad stil i jämförelse med sin utmanare Reinfeldt. Reinfeldt stoppar direkt betydligt oftare när han blir avbruten. Reinfeldt konkurrerar dessutom mer sällan om turen och det är bara i två fall som han konkurrerar och behåller turen när han blir avbruten. Persson konkurrerar oftare om turen vid avbrott och i elva fall behåller han också turen.

Vi exemplifierar härmed ett av de tillfällen då Persson behöll turen i konkurrens vid ett avbrottsförsök, samt ett exempel på hur Reinfeldt stoppar mitt i en TCU när journalisten avbryter hans svarstur.

I exempel 6 (rad 5) försöker journalisten gå in och avbryta Persson för att ställa en kritisk fråga men Persson höjer rösten upprepar formuleringen (vilket indikerar att han uppmärksammat störningen) och fortsätter sedan.

I exempel 7 går journalisten in mitt i politikerns TCU (rad 8). Reinfeldt stoppar direkt utan att konkurrera.

Exempel 6. Intervju med Persson i Utfrågningen SVT

1. P: .hh vi sa ju förra valet att vi öh skulle förnya och modernisera det
2. P: särskilda boendet (.) och öh så hade någon i någon broschyr ett
3. P: exempel på vad .exempelvis sänkt moms skulle betyda i i det här
4. P: fallet .hh öh [det där är ingen bra-] DET ÄR ingen bra formulering >>
5. J1: [din egen minister-]
6. P: >> och ö:h jag tillstår gärna att kommunerna här gick fram väldigt
7. P: hårt .vad gjorde de ja: de byggde ihop exempe- de bygg- byggde
8. P: bort dubbelrummen av två platser blev det en (fortsätter)

Exempel 7. Intervju med Reinfeldt i Gomorron SVT

1. P: (.) ja Tony Blair har ju varit en större inspiratör öh i så fall när vi
2. P: .har tittat på hur man .ö har utformat sin politik öh dels för att han
3. P: är en europaisk politiker för att de har jobbat väldigt mycket man
4. P: ska få fram fler jobb men jag tycker George Bush .sätt att beskriva
5. P: sin syn på skolan där man säger att ingen inget barn ska gå oseedd
6. P: genom skolan är ett väldigt sympatiskt förhållningssätt som jag
7. P: också gär[na-]
8. J2: [det] var å ena sidan och andra sidan men välj nu vem
9. J2: står du närmast politiskt

Politikerna avbryter journalisterna

Bilden av Persson som mer konkurrensorienterad i sitt agerande, jämfört med Reinfeldt, bekräftas då vi riktar uppmärksamheten mot politikernas benägenhet att avbryta journalisterna. Skillnaderna mellan politikerna är betydande. Tabell 3 visar att Persson avbryter journalisten i högre utsträckning oavsett programformat, även om skillnaderna i ett av programmen är marginella (Gomorron SVT). Störst är skillnaden i det under valrörelsen mest uppmärksammade programmet, nämligen den avslutande partiledarutfrågningen i SVT. Totalt avbryter Persson i 14,4 procent av sina svarsturer medan motsvarande siffra för Reinfeldt är 6,6 procent.

Tabell 3. *Avbrott av politikerna i partiledarintervjuer i valrörelsen 2006 (procent av politikernas samtliga svarsturer i respektive program)*

Programformat	Persson	Reinfeldt
Utfrågningen SVT	23 (13.8)	5 (3.5)
Gomorron SVT	3 (9.1)	3 (8.3)
P1	12 (13.8)	3 (3.7)
Lantz i P3	20 (17.1)	18 (10.1)
Total	58 (14.4)	29 (6.6)

Det kan finnas goda skäl för en politiker att avbryta journalistens frågetur. I en studie av Bull och Mayer (1988) var det vanligaste skälet att den tillfrågade inte vill hålla med om ett påstående som görs i frågan. Vår studie visar att politikerna avbryter fientligt konstruerade frågor oftare än andra frågor. I situationer där journalisten uttrycker kritik och ställer fientliga frågor hamnar politikerna i ett särskilt dilemma. Det är å ena sidan mer effektivt att bemöta ett yttrande direkt i den stund som det görs och inte senare eftersom risken då är att samtalets fokus och ämne förskjutits och det som man ville bemöta i själva verket blivit en icke ifrågasatt utgångspunkt för samtalet (Bull och Mayer 1998: 42). Ett direkt bemötande i form av ett avbrott riskerar å andra sidan att framstå som fientligt och kan uppfattas negativt av publiken. I vår studie är det uppenbart att Persson oftare än Reinfeldt valde strategin att bemöta direkt med avbrott. Reinfeldt undvek oftare att avbryta och lät journalisten fullfölja sin fråga trots att den innehöll kritiska och för politikern ofördelaktiga påståenden.

I exempel 8 ser vi hur statsminister Persson först låter journalisten formulera en fråga som kan uppfattas som kritisk då den antyder att statsministern är ansvarig för en hög arbetslöshet bland ungdomar. Persson låter journalisten fullfölja sin tur utan av-

Exempel 8. Intervju med Persson i P1

1. J: .h enligt stat- statistiska centralbyråns senaste siffror var hundra
2. J: tjuvtvå tusen ungdomar arbetslösa i juni arton komma sju procent ä de
3. J: de ä nästan en femtedel vilka åtgärder i ert valmanifest ä konkret
4. J: inriktade på att ge ungdomar jobb
5. P: ja först ska ja rätta dej på en punkt du tar juni månad när alla skolor har
6. P: slutat å när alla program för arbetslösa ungdomar har lagts av eh hade
7. P: du tagit maj månad så hade du haft en mycke låg siffra för
8. P: ungdomsarbetslösheten å de blir på samma sätt nu i augusti när
9. P: skolorna kommer i gång och när aktivitetsprogrammen återigen
10. P: kommer i gång vi har den lä:gsta siffran långtidsarbetslösa
11. P: ungdomar som vi har haft sen eh ja sen vi tog över regeringsmakten
12. P: efter dom borgerliga de va i maj månad femton hundra då var den
13. P: tretti tusen [n i t]ton hundra nittio fy[r a]
14. J: [me-] [men] nu talar du om en annan
15. J: statistik de här är alltså [S C B:s ar]betskraftsundersökning>>
16. P: [ja men ja tycker att de ä viktigt att-]
17. J: över alla arbetslösa [ungdomar den va hund]ra tjuugo två tusen i juni även om >>
18. P: [jaha men de ä viktigt-]
19. J: >> den va något lägre i maj är de inte [förskräck]ligt många ungdomar som>>
20. P: [men de-]
21. J: >>[inte ha jobb]
22. P: [de ä förskräck]ligt många ungdomar som har jobb å se-
23. J: å va ha ni då för åtgärder i valmanifestet som riktas mot dom]
24. P: [jo men vi se:r ju också <vi se:r ju]
25. P: också hur arbetslösheten faller bland unga> å dom åtgärder vi (fortsätter)

brott. Journalisten avbryter sedan (rad 14) och antyder att Persson avviker från frågan genom att referera till en annan statistik. Därigenom skärps kritiken mot Persson. I denna situation väljer Persson att inte låta journalisten prata till punkt. I själva verket går Persson in och försöker avbryta vid fem tillfällen (rad 16, 18, 20, 22, 24) innan han så småningom får turen (rad 25). Priset för att inte låta journalisten fullfölja sin kritiska invändning är för Persson att han framstår som mycket konfrontationsorienterad.

När politikerna möts i debatt

Utifrån studierna av de fyra intervjuprogrammen kan vi dra slutsatsen att intervjuerna med Persson utvecklades till att bli avsevärt mer konfrontationsorienterade än intervjuerna med Reinfeldt. CA (som är den ansats som väglett denna studie) kan beskrivas som en situationell ansats, vilket innebär att handlingar

förklaras i första hand utifrån vad som sker i situationer och inte utifrån egenskaper hos aktörerna. Men är det nu inte så att det är just egenskaper hos statsminister Persson, närmare bestämt hans samtalsstil, som bidrar till de skillnader vi har kunnat observera? Exempelen ovan illustrerar å ena sidan att avbrott alltid görs i förhållande till en specifik situation samtidigt som de skapar en situation för den andre att agera i. Men å andra sidan finns också argument för slutsatsen att Persson har en mer konfrontationsorienterad samtalsstil relativt oberoende av situationen. Det är ett faktum att Persson i samtliga programformat avbryter journalisternas frågeturer oftare än vad Reinfeldt gör, trots att de t ex får ungefär lika stor andel fientliga frågor.

Ett sätt att närmare undersöka om det är situationen eller Perssons samtalsstil som är förklaringen till de observerade skillnaderna är att undersöka de två statsministerkandidaternas agerande i ett och

samma program. En vecka före valet möttes Persson och Reinfeldt i den så kallade Duellen arrangerad av SVT. Frågan vi ställer är om de även i detta sammanhang skiljer sig åt avseende hur konfrontationsorienterade de är? Svaret är ja.

Duellen är vad Emmertsen (2006) kallat för en ”debate interview”. En intervjuare ställer frågor och fördelar turerna till flera personer som är inbjudna som motståndare och företrädare för olika positioner. Debattintervjun ger möjlighet för journalistisk utfrågning i kombination med debatt. Journalistens frågor och fördelning av turer används delvis för att iscensätta en konfrontation mellan de inbjudna debattörerna.

Programformatet och sammansättningen av deltagare skapar förutsättningar för andra avbrottskonfigurationer än i en situation där en journalist intervjuar

en politiker (jfr Schegloff 2000). Vi skall undersöka tre typer av situationer där konkurrens om turen uppstår. *Den första typen* är helt enkelt de situationer där politikerna avbryter varandra. Det kan vara i en tur där politikern vänder sig till journalisten för att svara på en fråga eller vänder sig till den andre politikern i en argumentation. Resultaten av analysen visar att Persson avbröt Reinfeldt oftare (15 gånger) än vad Reinfeldt avbröt Persson (nio gånger). I exempel 9 leder Perssons upprepade avbrott till att såväl Reinfeldt som programledaren kommenterar Perssons fientliga agerande (rad 20, 22, 23).

Den andra typen av situation är relaterad till de särskilda principerna för fördelning av turer i en debattintervju. Politikerna kan utmana inte bara de andra deltagarnas (journalistens och debattkollegans) rätt att avsluta sina turer, utan även journalistens rätt

Exempel 9. *Duellen mellan Reinfeldt och Persson i SVT*

(SP=Studiopublik)

1. P: det saknar ni i alliansen ni har inte orkat ta ett sånt beslut ni moderater har alltid
2. P: varit emot dessa målsättningar därför att dom ingriper i dom fria
3. P: marknadskrafternas spel
4. J: Fredrik Reinfeldt
5. P: ja men men berätta nu för oss här ikväll har du nått klimatmål och i så fall hur ser
6. P: det ut allmänt tal är ju meningslöst du [kan]ske regerar om någ[on vecka]
7. R: [näå]
8. J: [då lyssnar]
9. J: vi då [lyssnar vi nu då]
10. R: [det verknings]fulla här är att [vara beredda att] göra åtgärder som leder>>
11. P: [vad tänker du göra]
12. R: >>oss över i miljöbilsanvändning vi har bland annat tio tusen kronor i särskild
13. R: bilpremie för den som köper en miljöbil [(.)] j o men vi vi har inte enats om
14. P: [klimatmålet]
15. R: nåt klimat[mål]
16. P: [nej] just det [ni [har inte det>>
17. R: [ja men det är inte så
18. SP: [XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX>>
19. P: >>den viktigaste frågan (ohb ohb ohb ohb ohb ohb)ja men]
20. R: [näå det (ohb ohb) ursäkta mig nu var det faktiskt jag som hade]>>
21. SP: >>XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX]
22. R: >> or[det det var faktiskt jag som hade ordet]
23. J: [Göran Persson ska vi låta Fredrik Reinfeldt] tala till punkt [nu]
24. R: [jag] håller
25. R: inte med om detta det viktigaste är att göra verkningsfulla åtgärder jag ska gärna
26. R: vara beredd att skriva under ett mål (...)

att fördela turerna mellan de två debattörerna. Duellen är organiserad utifrån ett på förhand etablerat system för fördelningen av turer. Det betyder inte att antalet turer och längden på de turer som var och en får är helt förutbestämt. Däremot har journalisten rollen att fördela turer mellan de två debattörerna så att de skall få ungefär lika mycket tid, de skall ha lika många möjligheter till repliker och de skall få sista ordet i lika många av de deldebatter som programmet är uppbyggt av. Debatten innehåller också ett parti med kortfrågor och här är det journalisten som ger ordet först till den ena politikern och sedan till den andra för att de skall kunna svara på frågan. Dessa principer för fördelningen av turer är relaterade till de krav på opartiskhet som är grundläggande för public service. Vissa turer går direkt mellan debattörerna men många går via journalisten som fördelar frågor och överlämnar till deltagarna för kommentarer och inlägg. Journalistens uppgift är att se till så att fördelningen av turerna ger debattörerna samma möjligheter inom ramen för den begränsade programtiden.

Debattdeltagarna kan på olika sätt utmana programledarens rätt att fördela turerna. Ett sätt är att fortsätta prata och göra anspråk på att få behålla turen trots att programledaren försöker lämna över ordet till den andra debattören. I Duellen utmanar Persson programledarens försök att lämna turen vidare vid nio tillfällen. Reinfeldt gör det vid två tillfällen. Skillnaderna blir än tydligare när vi tittar närmare på dessa situationer. Reinfeldt avslutar sin tur relativt snabbt vid båda tillfällena. Perssons utmaningar är i flera fall betydligt mer konfrontationsorienterade.

Exempel 10 visar den utmaning som Reinfeldt gör som är mest konkurrensorienterad (av de två tillfällena som förekommer). Det hade varit möjligt för Reinfeldt att, med tanke på programledarens försök att lämna turen vidare till Persson (rad 8, 10), stoppa före den sista TCU:n (rad 9, 11).

Exempel 11 visar en situation där Reinfeldt har ordet. Vid upprepade tillfällen (rad 5, 7, 9, 13) går Persson in och skapar överlappande prat vilket delvis kan tolkas som uttryck för engagemang och delvis

Exempel 10. Duellen mellan Reinfeldt och Persson i SVT

R = Reinfeldt, P = Persson, J = Journalist

1. R: (...) hur kan dom så gruvligen ha misslyckats och ändå mena att dom ska få
2. R: förnyat förtroende när den typen av tal som nu presenteras gäller som sanning
3. J: vad vill du göra
4. R: ja det absolut mest grundläggande är ju frånvaron av jobb och att det inte heller
5. R: erkänns att vi har den här typen av utanförskapsmiljöer Göran Persson är så
6. R: uppfyllt av att berätta hur bra alla har det att det här ryms inte i din
7. R: Sverigebeskrivning den fattigdom som följer av att inte ha jobb [(.) >>
8. J: [Göran Pers>>
9. R: >>[den fattigdom som följer av att leva under drogmissbruk å andra] >>
10. J: >>[son (.) vad vill socialdemokraterna göra för den här gruppen]
11. R: >>typer av problem

Exempel 11. Duellen mellan Reinfeldt och Persson i SVT

1. R: det har pratats om att det finns upp emot femton tusen kvinnor ofta
2. R: invandrarkvinnor som jobbar svart i svenska hem och det är klart att kan också vi
3. R: göra nåt för att också dom ska uppleva att dom får en vit inkomst att dom faktiskt
4. R: kan få pensionspoäng och schyssta villkor så är väl det en välgärning [för en >>
5. P: [absolut>>
6. R: >>grupp som idag upplever stort utanförskap (.) ja men då kan man ju inte>>
7. P: >> (.) absolut (.) absolut]
8. R: >>bara vifta bort den här disku[ssio]nen det är ju precis det det handlar om>>
9. P: [nja]

10. R: >>förutsatt att människor vill sköta detta vitt och schysst å gör det möjligt så
 11. R: kan vi få fram bra jobb med bra lön och samtidigt avlasta människor som faktiskt
 12. R: behöver [hjälp för] att få tillvaron att gå i[hop]
 13. P: [ja men-]
 14. J: [tack] Fredrik Reinfeldt]
 15. P: [det där det där är ju (.)] får får >>
 16. SP: [XXXXXXXXXX >>
 17. P: >>får [j a g få r j a g b a r a s ä g a] bara (.) det där är vi naturligtvis överens om>>
 18. J: [näå nej nå vi vi vi går vidare nu]
 19. SP: >>XX
 20. P: >>att det vore bra om det vart vitt men att göra det till en vit arbetsmarknad
 21. P: genom att ta bort skatterna [d e t] tycker [jag är ganska märkligt]
 22. R: [men-]
 23. J: [Fredrik Reinfeldt ska] ha sista ordet här så
 24. J: då får du det i alla fall nu
 25. P: [j a s å]
 26. R: [ja allt]så det där har du redan [kört]
 27. J: [v i] har varannan gång nämligen
 28. P: jaså
 29. J: mm
 30. R: så synliggör det problem som finns ha en ambition att göra nåt åt det du erkänner
 31. R: nog inte att problemet finns

som försök att ta över turen. Med överlappande prat försöker han sedan få turen (rad 15) och tar den (rad 17) trots att journalisten försöker säga ifrån (rad 18). Detta föranleder journalisten att förklara för Persson att det finns en turordning i programmet som Persson indirekt anklagas för att bryta (rad 23).

Nu till den *tredje typen* av situation. Som betonats ovan är det allt annat än enkelt att avgöra vad som är ett avbrott och inte. Denna fråga kompliceras ytterligare om vi tar hänsyn till principerna för fördelning av turer i institutionella samtal. I en debattintervju av den typ som analyseras här är det uppenbart att av-

brott förekommer även i situationer som ej innehåller överlappande prat. Det gäller i de situationer där en av de intervjuade personerna (med eller utan överlappande prat) går in och tar ordet efter att programledaren gett turen till den andra debattören. Persson gör detta vid flera tillfällen. Reinfeldt gör inte detta vid något tillfälle.

Perssons agerande i vårt avslutande exempel 12 är knappast att betrakta som ett avbrott men det är en utmaning mot programledarens rätt att fördela turen och den på förhand etablerade principen för fördelningen av turer i programmet. Programledaren har

Exempel 12. Duellen mellan Reinfeldt och Persson i SVT 2006-09-10

1. J: Göran Persson ska spritskatten sänkas
 2. P: Nej
 3. J: Fredrik Reinfeldt spritskatten
 4. R: Jag tycker att det hade varit bra om vi redan gjort det nu har väldigt mycket av den
 5. R: här alkoholturismen redan börjat uppträda
 6. P: och upphöra [har vi ju sett]
 7. J: [FREDRIK RE]INFELDT ska spelmonopolet avskaffas
 8. SP: [XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX]

introducerat den del av programmet som består av kortfrågor genom att tala om att de var och en skall ge korta svar, ja eller nej, på frågorna, dvs. ej inleda en debatt kring varandras svar. Persson går in och hotar denna ordning (rad 6). Att Perssons agerande utmanar ordningen visar sig i att programledaren höjer rösten för att Persson ej skall kunna fortsätta prata (rad 7).

Slutdiskussion

Avbrott utgör ett betydelsefullt inslag i många mediesamtal. Avbrott i TV- och radiosamtal har betydelse för de maktrelationer som utvecklas, men också för programmets karaktär, samt inte minst för deltagarnas uppträdanden inför publiken och de offentliga personligheter som står på spel. Trots detta är forskningen om avbrott i mediesamtal mycket begränsad. Denna studie bekräftar tidigare studier av politiska intervjuer som visat att journalisterna avbryter politikerna mer frekvent än det omvända. Avbrott har utvecklats till en legitim metod inom journalistiken för att pressa intervjupersoner, styra samtalens agenda, förverkliga programformatet och skapa liv i samtalet (jfr Ekström 2007).

Syftet med denna studie har varit att undersöka avbrott i interaktionen mellan politiker och journalister, i ett antal intervjuer och debatter med de två statsministerkandidaterna Göran Persson och Fredrik Reinfeldt, under den svenska valrörelsen 2006. En central fråga har varit om det finns några skillnader mellan de två statsministerkandidaterna avseende hur de använt avbrott och hur konfrontationsorienterade de varit i sitt agerande. Svaret på denna fråga är ja. Persson avbröt journalisterna betydligt oftare än vad Reinfeldt gjorde i de olika intervjuprogrammen. Han konkurrerade också oftare om turen när han själv blev avbruten av journalisterna. Dessutom visar studien att Persson var avsevärt mer konfrontationsorienterad i sitt handlande när de två statsministerkandidaterna möttes i den avslutande ”Duellen” i SVT.

Valet att avbryta eller inte är bara ett exempel på de valsituationer i samtal som politiker har att hantera på ett framgångsrikt sätt om de skall lyckas som politiska ledare. Att framträda i intervjuer och andra samtal i medierna tillhör de politiska ledarnas vardag (Ekström 2006). Avbrott kan som vi visat i denna studie vara ett sätt att direkt och effektivt bemöta kritiska frågor, att påverka samtalets agenda och även få ett större utrymme att presentera sina politiska ståndpunkter och argument. Men risken med att avbryta är att man framstår som oartig och hetlevrad inför inte bara den man avbryter utan framför allt inför publiken.

Göran Persson har inte sällan beskrivits som en buffel i mediala sammanhang. När Aftonbladet på sin webbsida den 11 maj 2006 analyserade en TV-debatt mellan Persson och Reinfeldt gjorde man detta under rubriken ”Persson en buffel – men den bättre debattören”. ”Buffel-Persson” ger en hel del träffar på en google-sökning och de som dyker upp refererar till den före detta statsministern. Perssons mer konfrontationsorienterade agerande i de program vi studerat ger möjligen en förklaring till var detta buffliga rykte kommer ifrån. Reinfeldt valde uppenbarligen en annan strategi i valrörelsen 2006. Han avbröt mer sällan och när han själv blev avbruten släppte han oftare än Persson ifrån sig turen utan att konkurrera.

Politikernas konfrontationsorienterade handlingar kan delvis förklaras av den konkreta samtalsituationen. Avbrott är som andra handlingar direkt relaterade till den situation som föregående yttranden skapar. Vi har i denna artikel visat att journalisternas frågor skapar situationer där avbrott blir en av flera inte bara möjliga utan också rimliga handlingar. På motsvarande sätt skapar journalisternas avbrott situationer där en rimliga respons från politikern kan vara att konkurrera för att få behålla turen. Men skillnaderna i de två politikernas agerande i liknande situationer visar också att de väljer olika strategier. Frågan om vilken av dessa strategier som är mest framgångsrik gentemot publiken har vi inga svar på i denna artikel. Det faktum att Reinfeldt vann valet indikerar möjligen att hans strategi inte var helt misslyckad. Vad vi hur som helst kan vara ganska säkra på är att ett lyckat agerande i partiledarintervjuerna är av betydelse för partiledarnas popularitet och framgång i kampen om statsministerposten.

Avbrott (i den dubbla betydelsen av ”break in” och ”cut off”) kan som andra handlingar i samtal utföras på många olika sätt och i olika situationer. I själva verket är avbrott snarast en samlingsbenämning på en typ av handlingar som skiljer sig åt på många sätt, även om de har vissa saker gemensamt avseende vad personen gör, kan uppnå och vilka konsekvenser handlingen har för andra deltagare. Vi har i denna artikel kritiskt diskuterat begränsningarna i tidigare definitioner av avbrott och argumenterat för att avbrott måste förstås i relation till vad handlingen gör i den aktuella situationen. Tidigare forskning har visat att det finns en nära relation mellan avbrott och överlappande prat. Vi har dock argumenterat för att det finns situationer av överlappande prat som inte är avbrott, liksom det finns avbrott som inte innehåller överlappande prat. Överlappande prat är varken ett tillräckligt eller nödvändigt villkor för avbrott.

Möjligheter och begränsningar i kvantifiering av interaktion är inom CA en omdiskuterad fråga (Have

1986, Robinson 2007, Schegloff 1993). De många olika situationer som kan uppstå gör det också svårt att utveckla den typ av generellt fungerande operationaliseringar som är en förutsättning för att kunna koda och kvantifiera avbrott. Det finns fog att ifrågasätta i vilken mån interaktion överhuvudtaget kan dikotomiseras i termer av t ex avbrott – icke avbrott. Några entydiga dikotomier finns knappast och även utifrån våra definitioner, operationaliseringar och kodscheman finns enstaka fall i materialet där det blir delvis godtyckligt om det är att betrakta som avbrott

eller inte. Dessa fall förändrar dock inte helhetsbilden och de tydliga skillnader som visas i de kvantitativa analyserna. Vi menar att kvantifieringar av interaktionssituationer och handlingar är både möjliga och viktiga för utvecklingen av CA. Det gäller såväl dess grundforskning om den sekventiella organiseringen av social interaktion, som dess tillämpning inom mer specifika områden. Den här presenterade studie visar hur en kvantitativt orienterad interaktionsforskning kan bidra till kunskapen om politikens villkor i mediesamhället.

Referenser

- Bull, Peter och Mayer, Kate (1988) 'Interruptions in Political Interviews: A Study of Margaret Thatcher and Neil Kinnock', *Journal of Language and Social Psychology*, 7(1): 35-45.
- Beattie, Geoffrey (1982) 'Turn-taking and Interruption in Political Interviews – Margaret Thatcher and Jim Callaghan Compared and Contrasted', *Semiotica* 39: 93-114.
- Beattie, Geoffrey (1989) 'Interruptions in Political Interviews: A reply to Bull and Mayer', *Journal of Language and Social Psychology*, 8(5): 327-339.
- Bilmes, Jack (1997) 'Being Interrupted', *Language in Society*, 26: 507-531.
- Bjerling, Johannes (2007) *Partiledarutfrågningar I SVT 2006*. Göteborgs universitet: Institutionen för Journalistik och Masskommunikation (Arbetsrapport 45).
- Clayman, Steven and Heritage, John (2002) *The News Interview. Journalists and Public Figures on the Air*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Clayman, Steven, Elliot, Mark, Heritage, John and McDonald, Laurie (2006) 'Historical Trends in Questioning Presidents 1953-2000', *Presidential Studies Quarterly*, 36(4): 561-583.
- Corner, J (1995) *Television Form and Public Address*. London: Edward Arnold.
- Ekström, Mats (2006) *Politiken I mediesamhället*. Malmö: Liber.
- Ekström, Mats (2007) 'Conversation Analysis in Journalism Studies' (forthcoming) *Journalism Studies*.
- Emmertsen, Sofie (2006) 'Interviewers' Challenging Questions in British Debate Interviews', *Journal of Pragmatics* 39: 570-591.
- Esaiasson, Peter och Moring, Tom (1993) 'Professionella hökar och duvor – manliga och kvinnliga journalister frågar ut politiker', *Nordicom-information* nr 1: 3-14.
- Esaiasson, Peter och Moring, Tom (1994) 'Codes of Professionalism: Journalism versus Politicians in Finland and Sweden', *European Journal of Communication*, 9: 271-289.
- Esaiasson, Peter och Håkansson, Nicklas (2002) *Besked ikväll! Valprogrammen i svensk radio och TV*. Stiftelsen etermedierna i Sverige.
- Have, Paul Ten (1986) 'Methodological Issues in Conversation Analysis' (paper presenterat vid XI World Congress of Sociology, New Deli).
- Hutchby, Ian (1996) *Confrontation Talk. Arguments, Asymmetries, and Power on Talk Radio*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publisher.
- Hutchby, Ian and Wooffitt, Robin (1998) *Conversation Analysis*. Cambridge: Polity Press.
- Itakura, Hiroko (2001) 'Describing Conversational Dominance', *Journal of Pragmatics* 33: 1859-1880.
- Lakoff, Robin (1990) *Talking Power: The Politics of Language*. USA: Basic Books.
- Moring, Tom (1989) *Political Elite Action: Strategy and Outcomes*. Helsinki: University of Helsinki (SSF Commentat. Scient. Soc. 41).
- Murray, Stephen O (1985) 'Toward a Model of Members' Methods for Recognizing Interruptions', *Language in Society*, 14: 31-40.
- Okamoto, Dina, Rashotte Slattery, Lisa och Smith-Lovin, Lynn (2002) *Social Psychology Quarterly* 65(1):38-55.
- Robinson, Jeffrey D (2007) 'The Role of Numbers and Statistics within Conversation Analysis', *Communication Methods and Measures*, 1(1): 65-75.
- Sacks, Harvey (1992) *Lectures on Conversation Volumes 1 & 2* (edited by Gail Jefferson and with an introduction by Emanuel A. Schegloff). Malden: Blackwell Publishing.
- Sacks, Harvey, Schegloff, Emanuel and Jefferson, Gail (1974) 'A Simplest Systematics for the Organization of Turn-taking for Conversation', *Language*, 50: 696-735.
- Schegloff, Emanuel A (1987) 'Between Micro and Macro: Contexts and Other Connections', in Alexander, Jeffrey C et al (ed) *The Micro-Macro Link*. Berkley: University of California Press.
- Schegloff, Emanuel A (1993) 'Reflections on Quantification in the Study of Conversation', *Research on Language and Social Interaction*, 26(1): 99-128.

Författarna vill särskilt tacka Ulla Moberg för mycket värdefull hjälp i samband med transkriberingar och kodning.

- Schegloff, Emanuel A (2000) 'Overlapping Talk and the Organization of Turn-taking for Conversation', *Language in Society* 29(1): 1-63.
- Tannen, Deborah (1994) *Gender and Discourse*. Cary NC: Oxford University Press.
- Tolson, Andrew (2006) *Media Talk. Spoken Discourse on TV and Radio*. Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd.
- Weiner, Gudrun (2006) *Att strida med ord: En kritisk retorik-analys av politiska talk shows i tysk tv*. Örebro: Örebro Studies in Rhetoric.
- Zimmerman, Don H and West, Candace (1975) 'Sex Roles, Interruptions and Silences in Conversation', in Thorne, Barrie and Henley, Nancy (ed) *Language and Sex: Difference and Dominance*. Rowley: Newbury House.